

Uzasadnienie

Celem projektowanego zarządzenia jest utworzenie Zespołu do spraw opracowania propozycji rozwiązań normatywnych w zakresie zastąpienia instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji, zwanego dalej Zespołem, jako organu pomocniczego Prezesa Rady Ministrów.

Potrzeba utworzenia Zespołu wynika z konieczności ustrukturyzowania współpracy międzyresortowej w zakresie prac legislacyjnych obejmujących swoim przedmiotem zastąpienie instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji.

Utworzenie Zespołu wydaje się być w szczególności uzasadnione wobec zadań jakie nakłada na Ministerstwo Sprawiedliwości Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami. W dniu 25 lutego 2021 r. w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” została opublikowana uchwała nr 27 Rady Ministrów z dnia 16 lutego 2021 r. w sprawie przyjęcia dokumentu Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 (M.P. poz. 218). Uchwała weszła w życie po upływie 14 dni od ogłoszenia. Zgodnie z pkt I.2.2. Strategii na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021–2030 zastąpienie instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji planowane jest na lata 2021–2025. Koordynatorem działań jest Ministerstwo Sprawiedliwości. Podmioty współpracujące to: Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej, Pełnomocnik Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnik Rządu do Spraw Równego Traktowania, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, Rzecznik Praw Obywatelskich oraz organizacje pozarządowe.

Zróżnicowanie problemów z pogranicza prawa cywilnego i rodzinnego oraz szeroko pojętej pomocy społecznej prowadzi do wniosku, że współpraca międzyresortowa jest konieczna. Spotkania przedstawicieli różnych ministerstw z ewentualnym udziałem przedstawicieli nauki i podmiotów zewnętrznych oraz dalsze wspólne prace analityczne pozwolą na zidentyfikowanie kierunku strategicznego i celów oraz punktów krytycznych ewentualnego projektu, co niewątpliwie przyczyni się do wdrożenia uniwersalnego rozwiązania.

Konwencja o Prawach Osób Niepełnosprawnych z dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169) już w preambule podkreśla znaczenie dla osób niepełnosprawnych ich samodzielności i niezależności, w tym wolności dokonywania wyborów (lit. n preambuły

Konwencji). Natomiast art. 12 Konwencji statuuje zasadę równości wobec prawa, co oznacza, że każda osoba z niepełnosprawnością, niezależnie od rodzaju i stopnia tej niepełnosprawności, ma być uznana jako podmiot praw i obowiązków oraz korzystać z takiej samej zdolności do czynności prawnej we wszystkich aspektach życia jak inne osoby. Obowiązkiem każdego państwa jest natomiast zapewnienie wsparcia w korzystaniu z tej zdolności, przy czym wsparcie nie może w żaden sposób ograniczać osoby w jej samodzielności, ale stanowić dla niej pomoc – wystarczającą i konieczną – na tych etapach procesu decyzyjnego, na których jej potrzebuje.

Dotychczas prowadzone w Ministerstwie Sprawiedliwości prace analityczne dotyczące reformy instytucji ubezwłasnowolnienia wykazały, że nie jest możliwa likwidacja instytucji ubezwłasnowolnienia bez wcześniejszego zbudowania systemu umożliwiającego udzielenie osobie z niepełnosprawnością wsparcia w podejmowaniu decyzji, albowiem powołanie przez sąd substytutą powinno następować w sytuacjach wyjątkowych tj. dopiero wtedy, gdy żadne środki nie są w stanie umożliwić tej osobie przejścia przez wszystkie etapy procesu decyzyjnego. Wskazać należy, że obowiązek zapewnienia wsparcia dla osób z niepełnosprawnością, wobec których nie będą zapadały orzeczenia o ubezwłasnowolnieniu, nie będzie spoczywał w takiej sytuacji na wymiarze sprawiedliwości, ale na szeroko pojętej pomocy społecznej.

Z tego względu, oczywistym jest, że dobór właściwych rozwiązań legislacyjnej w zakresie zastąpienia instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji czy wpływu wypracowanych rozwiązań na inne dziedziny życia i stosunki cywilnoprawne, pozostaje we właściwości nie tylko Ministra Sprawiedliwości, ale również Ministra właściwego do spraw finansów publicznych, Ministra właściwego do spraw pracy, Ministra właściwego do spraw rodziny, Ministra właściwego do spraw wewnętrznych, Ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, Ministra właściwego do spraw zdrowia, a także Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania, Rzecznika Praw Pacjenta. Zatem uzasadnionym wydaje się umożliwienie wszystkim ww. podmiotom wyznaczenie przedstawiciela, celem aktywnego udziału w pracach Zespołu.

Do zadań Zespołu należy:

- 1) opracowanie propozycji rozwiązań legislacyjnych służących zastąpieniu instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji;
- 2) opiniowanie projektów aktów normatywnych dotyczących zagadnień objętych zakresem prac Zespołu;

Z komentarzem [RCL1]: Z brzmienia przywołanego przepisu nie wynikają stricte przedstawione tu wnioski, tym samym proponuję analizę fragmentu uzasadnienia w zakresie użycia zwrotu „zgodnie z art. 12 Konwencji...”.

Z komentarzem [VA(2R1): Proszę przeformułować akapit, tak, aby nie sugerował dosłownego przytoczenia przepisu lecz jego wykładnię.

3) wykonywanie innych zadań zleconych przez Prezesa Rady Ministrów dotyczących zagadnień związanych z zastąpieniem instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji.

Udział w pracach Zespołu jest nieodpłatny. Ekspertom za sporządzenie tłumaczeń, ekspertyz, opinii, analiz oraz raportów na potrzeby prac Zespołu, należy się wynagrodzenie na podstawie odrębnej umowy.

Obsługę techniczno-organizacyjną oraz biurową prac Zespołu zapewnia urząd obsługujący Ministra Sprawiedliwości.

Projekt zarządzenia zakłada przedstawianie Prezesowi Rady Ministrów sprawozdań z dotychczasowych prac Zespołu dwa razy w roku, w terminie do dnia 30 czerwca oraz do dnia 31 grudnia. Pierwsze sprawozdanie z dotychczasowych prac Zespołu przewodniczący Zespołu przedstawia Prezesowi Rady Ministrów, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, w terminie 6 miesięcy od utworzenia Zespołu.

Projektowana regulacja prawna wejdzie w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia. Jednodniowe *vacatio legis* uzasadnione jest charakterem regulacji, w szczególności z uwagi na konieczność sprawnego przeprowadzenia reformy polegającej na zastąpieniu instytucji ubezwłasnowolnienia modelem wspieranego podejmowania decyzji. Nadto wskazać należy, że wejście w życie zarządzenia nie powoduje konieczności dostosowania innych obowiązujących przepisów prawa do projektowanej regulacji.

Projekt zarządzenia nie zawiera przepisów technicznych i w związku z tym nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. z 2002 r. poz. 2039 oraz z 2004 r. poz. 597).

Projekt zarządzenia nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projekt zarządzenia nie wymaga przedstawienia właściwym organom i instytucjom Unii Europejskiej, w tym Europejskiemu Bankowi Centralnemu, w celu uzyskania opinii, dokonania powiadomienia, konsultacji albo uzgodnienia.

Projekt zarządzenia nie ma wpływu na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców.

Projekt zarządzenia zostanie udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministerstwa Sprawiedliwości, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingskiej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. z 2017 r. poz. 248).